क्षित् *a.* 1 Ruling, a ruler; उताहो हतवीर्यास्ते बभूवुः पृथिवीक्षितः Rām. 7. 31. 4. –2 Dwelling.

क्षित *p. p.* [क्षि-कर्मणि क्त] 1 Wasted, decayed, lost. –2 Weakened. –3 Poor, miserable. **–तम्** Killing; injuring.

क्षिता The earth.

क्षितिः *f.* [क्षि निवासे आधारे क्तिन्] 1 The earth, soil of the earth; Mb. 4. –2 A dwelling, an abode, a house; तं भक्तिभावोऽभ्यगृणादसत्वरं परिश्रुतोरुश्रवसं ध्रुवक्षितिः Bhāg. 4. 9. 5. –3 Loss, destruction. –4 The end of the world. –5 Wane. –6 A man (Ved.) –7 Prosperity; क्षितेे रोहः प्रवहः शश्वदेव Mb. 13. 76. 10. –8 Number 'one'; Bij. **–Comp. –अदितिः** an epithet of Devakī, mother of Krisṇa. **–ईशः, –ईश्वरः** a king; R. 1. 5; तदाननं मृत्सुरभि क्षितीश्वरो रहस्युपाघ्राय न तृप्तिमाययौ 3. 3; 11. 1. **–कणः** dust. **–कम्पः** an earth-quake. **–क्षित्** *m.* a king, prince; Śi. 13. 4. **–जः, –रुहः, –सुतः** 1 a tree; गिरिप्रकाशान् क्षितिजान् भञ्जेयमनिलो यथा Mb. 7. 197. 19. –2 an earth worm. –3 the planet Mars. –4 N. of the demon Naraka killed by Viṣṇu. Śi. 8. 15. (**–जम्**) the horizon. (**–जा**) an epithet of Sītā. **–तलम्** the surface of the earth. उत्खातं निधिशङ्कया क्षितितलं ध्माता गिरेर्धातवः Bh. 3. 4. **–त्राणम्** protection of the earth (a duty of क्षात्रिय caste). **–देवः, –सुरः** a Brāhmaṇa; Bhāg. 3. 1. 12. **–धरः** a mountain; क्षितिधरपतिकन्यामाददानः करेण Ku. 7. 94. **–धेनुः** earth considered as a milchcow; राजन्दुधुक्षसि यदि क्षितिधेनुमेतां तेनाद्य वत्समिव लोकममुं पुषाण Bh. 2. 46. **–नाथः, –पः, –पतिः, –पालः, –भुज्** *m.*, **–रक्षिन्** *m.* a king, sovereign; R. 2. 51, 6. 76, 6. 86, 7. 3, 9. 75; यः संमानं सदा धत्ते भृत्यानां क्षितिपोऽधिकम् Pt. **–पुत्रः** 1 the planet Mars. –2 the demon Naraka. **–प्रतिष्ठ** *a.* dwelling on the earth. **–भृत्** *m.* 1 a mountain; सर्वक्षितिभृतां नाथ V. 4. 27; (where it means 'a king' also); Ki. 5. 20; Ṛs. 6. 26. –2 a king. **–मण्डलम्** the globe. **–रन्ध्रम्** a ditch, hollow. **–वर्धनः** *m.* a corpse, dead body. करोमि क्षितिवर्धनम् Bk. **–वृत्तिः** *f.* 'the course of the earth, patient behaviour. **–व्युदासः** a cave within the earth, an underground hole. **–संक्रन्दनः** (= क्षितीन्द्रः, a king); Śahendra. 2. 10. **–स्पृश्** an inhabitant of the earth (मानुष); इति चोपनतां क्षितिस्पृशं कृतवानासुरपुष्पदर्शनात् R. 8. 81.

क्षित्वन् *m.* Wind, air.

क्षीण *p. p.* [क्षि-क्त] 1 Thin, emaciated, waned, become lean, diminished, worn away, expended; भार्या क्षीणेषु वित्तेषु (जानीयात्) H. 1. 70; so क्षीणः. क्षीणोऽपि शशी; K. P. क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति Bg. 9. 21. –2 Slender, delicate; क्षीणेन मध्येऽपि सतोद्रेण N. 7. 81. –3 Small, little. –4 Poor, miserable; यो वै प्रियसुखे क्षीणः Mb. 12. 295. 13. –5 Powerless, weak. –6 Wasted away, decreased, lost, diminished. –7 Dead, destroyed; अक्षीणभक्तिः क्षीणेऽपि नन्दे Mu. 2. 21. –8 Injured, broken, torn; **–Comp. –कोश** *a.* One whose wealth is exhausted; आरब्धैर्व्यसनैर्भूम्ना क्षीणकोशः क्षणे क्षणे Raj. T. 5. 166. **–चन्द्रः** the moon on the wane. **–धन** *a.* reduced to poverty, impoverished. **–पाप** *a.* one who is purified after having suffered the consequences of sin. **–पुण्य** *a.* one who has enjoyed all his stock of merit, and must work to acquire more in another birth. **–मध्य** *a.* slender-waisted. **–वासिन्** *a.* inhabiting a dilapidated house. (*–m.*) a dove or pigeon. **–विक्रान्त** *a.* destitute of courage or prowess **–वृत्ति** *a.* deprived of the means of support, out of employ; Ms. 8. 341. **–शक्ति, –बल** *a.* weakened in strength, subsided (as a disease); उपेक्षितः क्षीणबलोऽपि शत्रुः Pt. 1. 235.

क्षीणता 1 The state of wasting away, diminution, decay; emaciation. –2 The state of being injured.

क्षिण् 5 U. (क्षिणोति-क्षिणुते, क्षित) To kill, hurt, injure.

क्ष्विद्रः [क्ष्विद्-रक्] 1 A disease. –2 The sun. –3 A horn.

क्षिप् 6 U. (but only P. when preceded by अधि, प्रति and अति), 4. P. (क्षिपति-ते, क्षिप्यति, क्षिप्त) 1 To throw, cast, send, dispatch, discharge, let go (with loc. or sometimes dat.); मरुद्भ्य इति तु द्वारि क्षिपेदप्स्वद्भ्य इत्यपि Ms. 3. 88; शिलां वा क्षेप्स्यते मयि Mb.; R. 12. 95; with प्रति also; Bh. 3. 67, Śi. 15. 86. –2 To place, put on or upon, throw into; स्रजमपि शिरस्यन्धः क्षिप्तां धुनोत्यहिशङ्कया Ś. 7. 24; Y. 1. 230; Bg. 16. 19. –3 To fix on, attach to (as a blame); भृत्ये दोषान् क्षिपति H. 2. –4 To cast or throw off, cast away, rid oneself of; किं कूर्मस्य भरव्यथा न वपुषि क्ष्मां न क्षिपत्येष यत् Mu. 2. 18. –5 (*a*) To take away, destroy; ललितमधुरास्ते ते भावाः क्षिपन्ति च धीरताम् Māl. 4. 8. (*b*) To kill or slay; केसरी निष्ठुरक्षिप्तमृगयूथो मृगाधिपः Śi. 2. 53. –6 To reject, disdain. –7 To insult, revile, abuse, scold; Ms. 8. 312, 270; Śānti. 3. 10. ननु क्षिपसि माम् Dūtavākyam 1. –8 To pour on, scatter, strew. –9 To strike, hit. –10 To distract, afflict; तन्मे मनः क्षिपति Māl. 4. 8. –11 To move hastily (arms or legs); क्षिपंश्च पादान् Bhāg. 10. 36. 14. –12 To pass away (time); राजा हृष्टोऽक्षिपत्क्षपाम् Ks. 55. 154. –13 (in math.) To add; Golādh. **–With पर्या** to bind or tie up, collect (as hair); (केशान्तं) पर्याक्षिपत् काचिदुदारबन्धम् Ku. 7. 14.

क्षिप् *f.* Ved. A finger; दश क्षिपः पूर्व्यं सीमजीजनन् Rv. 3. 23. 3, 9. 97. 57.

क्षिप *a.* [क्षिप्-क] Throwing, striking, hitting. **–पः** 1 Throwing, casting. –2 Reviling, insulting. **–पा** 1 Sending. –2 Throwing. –3 Night.

क्षिपकः (*f.* **क्षिपिका**) [P. VIII. 3. 45. Vart. 6.] An archer, a warrior.

क्षिपणम् [क्षिप्-भावे बा० क्युन्] 1 Sending, throwing, casting. –2 Reviling, abusing.